

Jak praktičtí lékaři vedou pacienty k lepší zdravotní gramotnosti

Doc. MUDr. Bohumil Seifert, Ph.D.

MUDr. Markéta Pfeiferová

Ústav všeobecného lékařství 1.LF UK

Obsah sdělení

Jak praktičtí lékaři vedou pacienty k lepší zdravotní gramotnosti

- na úrovni všeobecné praxe
- na úrovni odborné společnosti (SVL ČLS JEP)
- na úrovni akademické instituce (Ústav VL 1. LF UK)

Na úrovni všeobecné praxe

VPL a jejich sestry mají unikátní postavení ve zdravotním systému:

- Jsou prvním kontaktem.
 - Jsou a zůstávají nejbližší občanovi.
 - Setkávají se se zdravými i nemocnými.
 - S pacientem vytvářejí dlouhodobý vztah.
 - Jsou v pozici rádce/průvodce systémem zdravotní péče
-
- Kvalita primární péče do vysoké míry ovlivňuje celkové hodnocení zdravotní péče občany (OECD, WHO, World Bank Group).
 - Průzkumy v ČR ukazují, že lidé vykazují vysokou adherenci k VPL.
 - Průzkumy OECD ukazují, že důvěra v nejbližšího poskytovatele (nejčastěji VPL) je vyšší než důvěra ke zdravotnímu systému.

Kvalita interakce PL – pacient

Ze strany lékaře:

- ❑ podmínky v systému zdravotní péče (registrace, čas, systém úhrad, motivační bonusy)
- ❑ kompetence lékaře (preskripční omezení)
- ❑ Postoje (DP, etické principy, atmosféra ve společnosti)

Ze strany pacienta:

- ❑ zdravotní gramotnost
- ❑ postoje (kultura, rodinné tradice)
- ❑ Preference (mohou se měnit v čase)

Zdravotní gramotnost pacienta z perspektivy praktického lékaře:

ASPEKTY

□ organizační

porozumění systému zdravotní péče, orientace v něm, pochopení role PL, smyslu registrace, organizace prevencí, objednávání

□ hygienicko-epidemiologické

zásady primární a sekundární prevence, vnímání a význam ovlivnění rizikových faktorů, chování

□ klinické

schopnost porozumět nemoci a přijmout lékařská doporučení, compliance, schopnost zapojit se do péče, tříbit veřejně dostupné informace, reklamu, vnímat poměr benefit a riziko

Příležitosti primární péče ve zvyšování úrovně zdravotní gramotnosti

- **působení lékaře i sestry** při (běžných) setkáních v praxi
- působení na **jednotlivce, rodinu, komunitu**
- **systematické intervence** (vstupní, preventivní prohlídka, screening)
 - cílená na rizikové faktory preventabilních onemocnění
- **příležitostné (stručné) intervence** (kouření, alkohol, strava, pohybový režim)
- **koordinace péče** o chronicky nemocné pacienty
- **ochrana pacientů** (*overdiagnosis a overtreatment*)
- **ODKAZ NA OVEŘENÉ INFORMAČNÍ PORTÁLY (NZIP)**
- **Rovná péče s ohledem na vulnerabilní skupiny**
(schopnost přiměřené edukace)

Na úrovni institucionální, odborné společnosti: SVL ČLS JEP

- Pandemie covid-19 akcelerovala vývoj v mnoha oblastech
- Přinesla potřebu komunikovat nikoliv jen v ordinacích, ale také distančně, institucionálně
- Potřebovali jsme lidem sdělit mnoho věcí, které nikdo nemohl sdělit lépe
- Potřebovali jsme skokově zvýšit úroveň zdravotní gramotnosti ve specifické situaci

Institucionální podpora zdravotní gramotnosti: role SVL ČLS JEP

MEDIA

WONCA Europe

www.woncaeurope.org

WONCA WORKING PARTY ON POLICY ADVOCACY

<https://us21.campaign-archive.com/home/?>

[Working Party on Policy Advocacy | WONCA Europe](#)

Na úrovni akademické instituce

Ústav všeobecného lékařství 1.LF UK

□ Projekt PaRIS

Patient Reported Indicators Survey

□ Projekt ENERGIZED

mHealth intervence poskytovaná v ordinaci praktického lékaře s cílem zvýšit pohybovou aktivitu a omezit sedavé chování u pacientů s prediabetem a diabetem 2. typu

PaRIS

- OECD projekt, zahájený 2017
- Hodnocení zkušeností chronicky nemocných pacientů s poskytovanou péčí a hodnocení výstupů péče z perspektivy pacientů
- Dotazníkový průzkum mezi VPL a jejich pacienty (věk 45 let výše, žijící v komunitě, kontakt s praxí v posledních 6 měsících)

- de Boer D, et al. *BMJ Open* 2022
- Valderas JMet al, *BMJ Quality & Safety* Published Online First: 22 August 2024. doi: 10.1136/bmjqs-2024-017301
- <https://www.oecd.org/en/about/programmes/patient-reported-indicator-surveys-paris.html>
- <https://mzd.gov.cz/predstaveni-projektu-paris/>

Výstupy PaRIS

- 19 zemí
- 1814 (108) dotazníků z praxí, 114 797 (4131) od pacientů

Vybrané výstupy:

- Česká republika patří, ve srovnání zemí OECD mezi země, které dosahují dobrých výsledků zdravotní péče i při nižších výdajích na zdravotnictví.
- Ženy žijí déle, ale konsistentně udávají horší fyzické i duševní zdraví.
- Lidé více věří praktickým lékařům, než zdravotnímu systému. Muži a bohatší lidé více důvěřují zdravotnímu systému.
- Péče orientovaná na pacienta, větší zapojení pacientů a lepší koordinace péče zlepšují výsledky péče a sebedůvěru pacienta při zvládání chronických onemocnění.
- Starší a méně vzdělaní lidé mají problém s porozuměním webových stránek a dalších digitálních komunikačních nástrojů

Podpora zdravotní gramotnosti v rámci grantového projektu ÚVL 1.LF UK

mHealth intervence poskytovaná v ordinaci praktického lékaře s cílem zvýšit pohybovou aktivitu a omezit sedavé chování u pacientů s prediabetem a diabetem 2. typu (studie ENERGISED)

Cíle a design studie

CÍLE

- Zvýšit objektivně hodnocenou pohybovou aktivitu pacientů
- Omezit sedavé chování u pacientů s prediabetem a diabetem 2. typu

DESIGN

- Multicentrická randomizovaná studie
- Dvě paralelní skupiny
 - **Kontrolní skupina:** krátká intervence + Fitbit náramek
 - **Intervenční skupina:** navíc mHealth intervence (SMS+telefonická podpora)

Význam studie Energised

- ☐ projektem chceme zásadně přispět ke znalostem o významu pohybu v léčbě diabetu/prediabetu a event. nastavit nový model prevence s využitím nových metod
- ☐ pacient je aktivním účastníkem léčebného procesu, přebírá více zodpovědnost za své zdraví
- ☐ projekt kombinuje klinickou práci lékařů, telemedicínu a zvyšování role pacienta

Sledování korelace mezi úrovní ZG pacienta a mírou spolupráce při ordinování pohybových aktivit

- **Zdravotní gramotnost a porozumění instrukcím:** Pacienti s vyšší ZG lépe rozumí instrukcím lékaře, což může vést k lepší adherenci k doporučením, včetně pohybových aktivit.
- **Adherence k léčbě:** Vztah mezi ZG a spoluprací s lékařem je klíčový, protože pacienti s vyšší úrovní ZG častěji dodržují léčebné plány, včetně fyzických aktivit, které jim lékař předepíše.
- **Prevence a udržení zdraví:** Pohybové aktivity jsou jedním z hlavních faktorů prevence chronických onemocnění, zlepšení kvality života a dlouhodobého udržení zdraví.

Výzva s ohledem na zdravotní gramotnost

K zlepšení výsledků zdravotní péče při přiměřených nákladech potřebujeme větší zapojení pacienta

- s dostatečnou úrovní zdravotní gramotnosti
- s dostatečnou sebedůvěrou zejména ke zvládání chronických onemocnění
- s dostatečnou důvěrou ve zdravotní systém

Největší výzvou v oblasti zdravotní gramotnosti je dosáhnout těchto záměrů napříč celou společností, tedy bez ohledu na pohlaví, úroveň vzdělání nebo socioekonomický status.

Děkujeme za pozornost

bohumi1.seifert@lf1.cuni.cz
pfeiferova.mar@gmail.com